

Alkoholärenden i restaurangverksamheten

Allt för hälsan •

STV

I denna upplaga har den nyaste lagstiftningen beaktats. Lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet har godkänts av riksdagen och träder i kraft 1.10.2006. Livsmedelslagen har trätt i kraft 1.3.2006. Denna upplaga har reviderats också beträffande uppgifterna om tillstånds- och tillsynsavgifter samt anvisningarna om reklam för alkoholdrycker.

Information och anvisningar om servering av alkoholdrycker finns även på Produkttillsynscentralens webbplats www.sttv.fi

Innehållsförteckning

1. SERVERINGSVERKSAMHET	5
1.1 Alkoholdryck	5
1.2 Inköp av drycker för servering.....	5
1.3 Alkoholbokföring och alkohollager.....	6
1.4 Avslutande av serveringsverksamhet.....	6
1.5 Serveringstider	6
1.6 Tillstånd till förlängning av serveringstid	7
1.7 Personal	8
1.8 Ansvarig föreståndare	9
1.9 Ordning på serveringsstället	10
1.10 Alkoholportioner och prissättning	11
1.11 Servering på kredit och givande av kvitto.....	12
1.12 Serveringsområde och ändringar i det	12
1.13 Köksalkohol	14
1.14 Mått som används i serveringen av alkoholdrycker	14
1.15 Kommersiell import av alkohol för servering	15
1.16 Restaurangens egenkontroll i alkoholdryckernas produkttillsyn	15
1.17 Insamling av data och rapporteringskyldighet.....	16
2. REKLAM FÖR ALKOHOLDRYCKER I RESTAURANGEN	17
2.1 Allmänna principer.....	17
2.2 Prisannonsering för alkoholdrycker	17
2.3 Otillbörliga säljfrämjande åtgärder.....	17
2.4 Lotterier och publiktävlingar	18
2.5 Produkter som ges på köpet och kombinerade erbjudanden.....	18
2.6 Stamkundställningar	19
2.7 Produktpresentationer.....	19
2.8 Reklam för starka alkoholdrycker.....	20
2.9 Tobaksreklam	21
3. MYNDIGHETERNAS ÖVERVAKNING OCH SANKTIONER	22
3.1 Myndighetsövervakning	22
3.2 Sanktioner för brott mot serveringsbestämmelserna	23
3.3 Sanktioner för brott mot reklamstadgandena i alkohollagen.....	23
3.4 Övriga sanktioner för brott mot alkohollagen inom restaurangbranschen	24
4. BEVILJANDE AV SERVERINGSTILLSTÅND	25
4.1 Serveringstillstånd för viss tid.....	25
4.2 Tillfälligt serveringstillstånd.....	25
4.3 Ansökan om serveringstillstånd	26
4.4 Under bildning varande bolag och övriga samfund.....	27

4.5	Serveringstillstånd för högst 4,7 procentiga genom jäsnings framställda alkoholdrycker	27
4.6	Serveringstillstånd för alkoholdrycker över 4,7 volymprocent	27
4.7	Grunder för beviljandet av tillstånd.....	27
4.8	Krav på verksamhetsområde.....	28
4.9	Krav som gäller sökanden	28
4.10	Återtagande av ansökan	29
4.11	Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden	29
4.12	Namnändringar	29
4.13	Ägarbyten och byte till ny affärslokal	29
4.14	Behandlingstider	30
5.	TILLSTÅNDS- OCH TILLSYNSAVGIFTER	31
5.1	Tillståndsavgifter	31
5.2	Tillsynsavgifter.....	32
6.	KONTAKTUPPGIFTER	33
7.	BESTÄMMELSER	35
7.1	Lagstiftning.....	35
7.2	Social- och hälsovårdsministeriets beslut.....	35
7.3	Produkttillsynscentralens anvisningar	35

1. Serveringsverksamhet

1.1 Alkoholdryck

Med alkoholdryck, som inte får serveras utan myndighets tillstånd, avses dryck som är avsedd att förtäras, och som innehåller över 2,8 volymprocent etylalkohol. Med en svag alkoholdryck avses en alkoholdryck, som innehåller högst 22 volymprocent etylalkohol, och med en stark alkoholdryck avses en alkoholdryck som innehåller mer än 22 volymprocent etylalkohol (AL 3 §). Med genom jäsnings tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent alkohol avses bland annat s.k. mellanöl, cider, long drink eller vindrycker.

1.2 Inköp av drycker för servering

På serveringsstället får man servera och förtära endast lagligen till detta levererad alkoholdryck (AL 58 § och 85 § 6 mom.). Alkoholdryckerna kan köpas från alkoholbolaget eller av en tillverkare eller partiförsäljare som innehar tillstånd för sin verksamhet. Tillståndshavaren kan också importera alkoholdrycker för servering i enlighet med 8 § alkohollagen.

Servering och förtäring av en kunds egna alkoholdrycker på ett serveringsställe är alltid förbjudet. Det är t.ex. inte tillåtet att under en privat tillställning i en restaurang bjuda på en välkomstskål av champagne som kunden hämtat utomlands, utan alkoholdryckerna skall alltid vara sådana som lagligen anskaffats för servering.

Alkoholdryckerna skall alltid köpas med ifrågavarande serveringsställes tillstandsnummer. Tillståndshavaren får inte med sitt tillstandsnummer köpa alkoholdrycker för tillställningar som ordnas på annan plats än på serveringsstället.

Ifall en företagare har såväl detaljhandels- som serveringstillstånd, eller innehar flera

serveringstillstånd, skall inköp och lager på vart och ett ställes tillstånd hållas klart i sär. Lageröverföringar mellan verksamma serveringsställen är inte tillåtna.

Lagen begränsar förtärandet av egna alkoholdrycker också i sådana utrymmen, som inte har serveringstillstånd. Enligt lag är det förbjudet att förtära alkoholdrycker i förplägnadsrörelser och på andra ställen, där allmänheten mot betalning får mat och förfriskningar (AL 58 §). På slutna tillställningar som ordnas i andra allmänna lokaler är det tillåtet att förtära alkohol, om tillställningens arrangör har gjort en anmälan om saken till polisen (AL 59 §).

På cateringtillställningar som ordnas i kundens egna utrymmen eller i andra utrymmen, som inte är serveringsområde eller förplägnadsrörelse, skall man i anskaffning och servering av alkoholdrycker beakta alkohollagens stadganden om förmedling av alkoholdrycker. Förmedling av alkoholdrycker mot arvode är enligt alkohollagens 31 § förbjuden. Straffstadgandena som gäller olovlig försäljning och förmedling finns i alkohollagens 85 §. Ett cateringföretag kan inte skaffa alkoholdrycker för kundens räkning så att företaget debiterar för själva hämtandet och serverandet av alkoholdryckerna. I allmänhet uppstår inga problem om den som ordnar tillställningen själv skaffar alkoholdryckerna och cateringföretaget serverar dryckerna i samband med den övriga serveringen. Cateringföretaget kan i sådana fall debitera för personalanvändningen, t.ex. per timme.

Ifall ett cateringföretag har en lokal där företaget regelbundet ordnar avgiftsbelagda fest- och cateringtillställningar, är det fråga om en förplägnadsrörelse där servering av alkoholdrycker kräver ett serveringstillstånd.

1.3 Alkoholbokföring och alkohollager

Tillståndshavaren skall registrera försäljningen kontovis så att försäljningsuppgifterna fås för kvartalsrapporten som skickas till tillståndsmyndigheten.

Vid eventuell inspektion i rörelsen skall serveringstillståndets innehavare med verifikat kunna visa myndigheterna att alkohollagret är anskaffat på lagligt sätt.

Andra alkoholdrycker än sådana som anskaffats med tillståndsnumret får inte förvaras i restaurangens serveringsutrymmen. Kundernas egna alkoholdrycker som lämnats för förvaring skall hållas skilda från serveringsdryckerna, t.ex. i klädförvaringen eller i motsvarande utrymme.

1.4 Avslutande av serveringsverksamhet

När en rörelses verksamhet avslutas eller när den övergår till en annan ägare får alkoholdryckslagret överlåtas enligt de villkor och begränsningar som uppställs av den myndighet som beviljar tillståndet (AF 28 §). Drycker som anskaffats för servering får inte tas i personligt bruk då affärsverksamheten avslutas. Alkohollagret skall överföras till den nya ägaren eller till ett annat serveringsställe eller returneras till partiförsäljaren. Överlåtelsepriset kan avtalas mellan köpare och säljare.

Då alkohollagret överförs till den nya ägaren eller till något annat serveringsställe skall lagret inventeras och ett detaljerat överlåtelse-dokument skall uppgöras och en kopia av detta skall skickas till tillståndmyndigheten.

Tillståndsmyndigheten skall skriftligen underrättas om serveringsverksamhetens upphörande eller förändringar i serveringsställets besittningsförhållanden senast två veckor efter att förändringarna har skett (SHMB 162/98, 10 §).

1.5 Serveringstider

En förplägnadsrörelse får öppnas tidigast klockan 05.00, och den får hållas öppen till klockan 02.00 (F om inkvarterings- och förplägnadsrörelser 4 § 1 mom.). Förplägnadsrörelse som serverar alkohol får hållas öppen senast till klockan 04.00 i enlighet med vad serveringstillstånd beviljande myndighet beslutar om förlängning av serveringstiden efter klockan 01.30 (F om inkvarterings- och förplägnadsrörelser 5 § 2 mom.). Om förplägnadsstället på basen av skriftlig anmälan till polisen fungerar som nattcafé mellan klockan 02 och klockan 05, får alkohol inte serveras under denna tid (F om inkvarterings- och förplägnadsrörelser 5 § 1 mom. och 5a §).

Nya kunder får tas emot senast 30 minuter före stängningstiden (4 § F om inkvarterings- och förplägnadsrörelser).

Serveringen av alkoholdrycker får inledas klockan 09.00. Serveringen skall avslutas när serveringsstället stängs, dock senast klockan 01.30. Om serveringsstället stängs efter klockan 24.00, skall serveringen avslutas senast en halv timme före serveringsställets stängningstid (AF 23 §).

Efter stängning får kunderna inte längre vistas på serveringsområdet, och alkoholdrycker får inte längre förtäras i förplägnadsrörelsen. Också anordnandet av privattillställningar och t.ex. personalens förtärande av alkohol på restaurangen efter stadgad stängningstid är förbjudet.

Då lagen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser träder i kraft 1.10.2006 lyder kapitlet om serveringstider på följande sätt:

En förplägnadsrörelse får öppnas tidigast klockan 5 och den får hållas öppen till klockan 2. Om alkoholdrycker serveras i en förplägnadsrörelse och det har bestämts att serveringen av alkoholdrycker på serveringsstället eller i en avdelning av det skall upphöra tidigare än klockan 1.30, skall serveringsstället eller dess avdelning stängas senast en halv timme efter serveringstidens slut (L om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet 3 § 1 mom.).

Ett serveringsställe får hållas öppet mellan klockan 2 och 4, om serveringstiden för serveringsstället i enlighet med särskilda bestämmelser har förlängts efter klockan 1.30. Serveringsstället skall då stängas senast en halv timme efter serveringstidens slut (L om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet 3 § 2 mom.).

Nya kunder får tas emot i förplägnadsrörelsen senast en halv timme före den föreskrivna stängningstiden (L om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet 3 § 3 mom.).

Om förplägnadsstället på basen av skriftlig anmälan till polisen fungerar som nattcafé mellan klockan 2 och 5, får alkoholdrycker inte serveras eller förtäras under denna tid (L om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet 4 § 1 mom.).

Serveringen av alkoholdrycker får inledas klockan 9. Serveringen skall avslutas när serveringsstället stängs, dock senast klockan 1.30 om inte serveringstiden beviljats förlängning. Om serveringsstället stängs efter klockan 24.00, skall serveringen avslutas senast en halv timme före serveringsställets stängningstid (AF 23 §).

Efter stängning får kunderna inte längre vistas på serveringsområdet, och alkoholdrycker får inte längre förtäras i förplägnadsrörelsen. Det är också förbjudet att ordna privata tillställningar efter stadgad stängningstid och inte heller personalen får dricka alkohol på restaurangen efter stängningen.

1.6 Tillstånd till förlängning av serveringstid

Enligt alkoholförordningens 23 § är serveringstiden enligt huvudregeln 09.00–01.30. Tillstånd kan på ansökan beviljas att förlänga serveringstiden på morgonen eller efter 01.30. Tillstånd kan inte beviljas att inleda serveringen före klockan 05.00. Tillstånd kan beviljas att fortsätta serveringen till klockan 02.30 eller 03.30.

Tillstånd till förlängning av serveringstillstånd beviljas av länsstyrelsen. Förlängd serveringstid skall anhållas med en för ändamålet uppgjord blankett som fås hos länsstyrelsen (www.laaninhallitus.fi).

Det är skäl att lämna in ansökan ca en månad före det i ansökan uppgivna datumet för förlängningstidens ibrukttagande. Ansökan

skall motiveras och ifyllas noggrant. Ärendets behandling fördröjs ofta pga. bristfälligt uppgjorda ansökningar.

Närmare bestämmelser om beviljandet av tillstånd till förlängning av serveringstiden finns i statsrådet förordning (1208/2002). Följande paragrafhänvisningar berör denna förordning.

Tillstånd till förlängning av serveringstiden kan beviljas endast av särskilda skäl. Tillstånd kan beviljas endast om serveringsstället är så beläget, att förlängningen av serveringstiden inte kan antas åsamka dem som bor i närheten olägenhet eller störning.

Om tillståndsmyndigheten anser det vara nödvändigt för förverkligande av syftet med alkohollagen kan tillstånd förvägras eller beviljas så att det tidsmässigt eller till sin omfattning avviker från ansökan. Tillstånd kan förvägras och beviljade tillstånd dras in, ifall att det på serveringsstället förekommit allvariga fel i serveringen, återkommande ordningsstörningar eller verksamhet i strid med god sed (4 §).

Tillstånd till servering före klockan 09.00 kan beviljas endast av särskilda med turismen sammanhängande skäl, en särskild tillställning eller ett särskilt evenemang förutsätter det (5 § 1 mom.).

Särskilda skäl till servering av alkoholdrycker efter klockan halv två kan anses vara:

- 1) serveringsställets verksamhetsidé, som på grund av ett högklassigt underhållningsprogram eller någon annan jämförbar orsak förutsätter förlängd serveringstid och att
- 2) det på serveringsstället ordnas en särskild tillställning eller ett särskilt evenemang av en karaktär som förutsätter förlängd serveringstid.

Tillstånd att servera alkoholdrycker till klockan halv fyra kan i första hand beviljas ett serve-

ringsställe som uteslutande håller kvälls- eller nattöppet, om

- 1) serveringsstället fungerar i anslutning till ett högklassigt hotell; eller
- 2) serveringsstället i fråga om sin utrustnings- och servicestandard är en särskilt högklassig underhållningsrestaurang (5 § 2 och 3 mom.).

Tillstånd kan beviljas för alla veckodagar eller en del av veckans dagar. Tillståndet kan gälla hela rörelsen eller någon annan uttryckligen angiven del av den (6 § 2 mom.).

Ett serveringsställe som har beviljats tillstånd att någon veckodag servera alkoholdrycker efter klockan halv två, får natten före självständighetsdagen, nyårsdagen, första maj och midsommardagen servera till klockan halv fyra, om inte tillståndsmyndigheten föreskriver annat (7 §).

Tillstånd kan beviljas för högst två år. För särskilda tillställningar och evenemang kan tillstånd beviljas endast tillfälligt, dock högst för en månad (8 §).

Tillståndsmyndigheten begär ett utlåtande om ansökan av polisen. Ett hinder för tillståndets beviljande kan vara t.ex. polisens utlåtande om tidigare störningar i ordningen. Också polisens uppfattning om affärsverksamhetens natur beaktas då ansökningar om förlängd serveringstid behandlas.

Övergången till sommar- och vintertid påverkar verksamheten i restauranger som beviljats tillstånd till förlängd serveringstid till klockan 03.30. Vid övergången till sommartid skall serveringen avslutas klockan 02.30 därför att klockan ställs framåt med en timme från klockan 03 till klockan 04. Serveringsstället skall alltså stängas enligt klockan. Den timme som förloras kan, om man så vill, tas igen i samband med övergången till vintertid då serveringen avslutas klockan 03.30 först i det skede då klockan

ställt en timme bakåt från klockan 04 till klockan 03.

1.7 Personal

På serveringsstället skall finnas tillräckligt med personal, med beaktande verksamhetens omfattning, för en effektiv övervakning samt för upprätthållande av ordningen. En plan angående personalens antal och uppgifter skall läggas fram för tillståndsmyndigheten (AL 21 c §). En blankett för uppgörandet av en sådan plan fås hos länsstyrelsen (även www.laanin-hallitus.fi).

Personalplanen är ett dokument som skall förvaras på serveringsstället och som skall hållas aktuell beaktande personbyten och andra personaländringar. På serveringsstället skall alltid finnas en arbetsturlista som motsvarar uppgifterna i personalplanen och som innehåller de anställdas rätta och fullständiga namnuppgifter samt deras arbetsuppgifter och arbetstider.

En person som inte fyllt 18 år får inte anlitas för servering av alkoholdrycker, om han inte skaffat sig en tillräcklig yrkesutbildning i en läroinrättning som avses i lagen om yrkesläroanstalter (487/87) eller på det sätt som avses i lagen om läroavtalsutbildning (AF 27 § 1 mom.) eller yrkesutbildning som avses i lagen om yrkesläroanstalter (630/98) eller avlagt examen som avses i lagen om vuxenutbildning (631/98).

En person som inte har fyllt 18 år, som i en yrkesläroanstalt i samband med utbildning i förplånadsbranschen endast fått litet teoretisk undervisning om servering av alkoholdrycker utan praktisk övning, kan i huvudsak inte anses inneha tillräcklig yrkesutbildning för servering av alkoholdrycker. Däremot kan en ung person som i en läroinrättning i branschen, t.ex. i hotell- och restaurangskola, avlagt examen vars läroplan innehåller skolning i servering och praktisk övning, anses ha den utbildning som avses i alkoholförordningen.

En studerande som har fyllt 16 år kan anlitas för servering av alkoholdrycker enligt undervisningsprogrammet enbart under ledning av en utbildare eller handledare som fyllt 20 år och som har fått behörig utbildning (AF 27 § 2 mom.). Den servering enligt undervisningsprogrammet som avses i stadgandet sker under praktikperioden antingen i läroanstaltens restaurang eller på arbetsplatser under tillsyn och ledning av en utbildare eller handledare på arbetsplatsen. Exempelvis en 17-åring som nyligen påbörjat sina studier i en läroanstalt i branschen har inte en allmän kompetens för servering av alkoholdrycker.

Personalen får inte vara under inverkan av berusande medel i arbetet (SHMb 162/98, 11 §).

1.8 Ansvarig föreståndare

Serveringsstället skall ha en av serveringstillståndets innehavare utsedd ansvarig föreståndare och ett tillräckligt antal ställföreträdare för denna. Den ansvarige föreståndaren och ställföreträdarna skall vara lämpliga för uppgiften och genom utbildning eller erfarenhet ha förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet. Den ansvarige föreståndaren och ställföreträdarna skall tillsammans med innehavaren av serveringstillståndet se till att alkohollagen iakttas på serveringsstället.

Olämplig för uppgiften som ansvarig föreståndare och dennes ställföreträdare är den som på grund av rusmedelsmissbruk eller tidigare förseelser eller försummelse uppenbart inte kan sköta sina uppgifter.

Genom utbildning förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet förutsätter minst ett års heltidsstudier inom restaurangbranschen, om undervisningsprogrammet innehåller undervisning och praktik i servering av alkoholdrycker. Genom erfarenhet förvärvat tillräcklig yrkesskicklighet förutsätter minst två års heltidsarbete med servering av alkoholdrycker samt ett av en restaurangläroanstalt utfärdat intyg

över förtrogenhet med bestämmelserna om servering av alkoholdrycker.

I fråga om ett serveringsställe där det serveras enbart genom jäsning tillverkade alkoholdrycker som innehåller högst 4,7 volymprocent etylalkohol kan tillräcklig yrkesskicklighet med avvikelse från 3 mom. konstateras genom ett av en restaurangläroanstalt utfärdat intyg över förtrogenhet med bestämmelserna om servering av alkoholdrycker (AL 21 b §).

Genom förordning av social- och hälsovårdsministeriet (1371/02) föreskrivs närmare om det undervisningsprogram och det av en restaurangläroanstalt utfärdat intyg som avses i 3 och 4 mom.

Tillståndshavarens beslut om ansvarig föreståndare och dennes ställföreträdare skall finnas framlagt på serveringsstället. Om ställföreträdarna är flera till antalet skall den inbördes ställföreträdarordningen mellan dem framgå av beslutet. Den ansvarige föreståndarens och dennes ställföreträdare genom utbildning eller erfarenhet förvärvat yrkesskicklighet skall på begäran av tillståndsmyndigheten kunna utredas på serveringsstället (AF 27a §).

Beslutet om ansvarig föreståndare förutsätter att det tillämpas tydligt. I många restauranger antecknas ansvarsordningen också i arbetslistorna. Ställföreträdarordningen behövs om den ansvariga föreståndare som antecknats i arbetslistan blir tvungen att lämna serveringsstället eller annars får förhinder. I sådana fall träder ställföreträdaren i hans ställe.

Ansvariga föreståndarens uppgift att övervaka att alkohollagens bestämmelser följs på serveringsstället förutsätter att han är närvarande. Ett arrangemang där ansvariga föreståndaren t.ex. kan kallas till serveringsstället från sin närbelägna bostad kan inte anses vara i enlighet med bestämmelserna.

Avsikten med arrangemanget med ansvarig föreståndare är att säkra en tillräcklig egenkontroll i serveringsstället, som är av central betydelse för att förebygga överträdelser och ordningsstörningar. Tillståndshavaren skall se

till att arbetsturens ansvariga föreståndare har förutsättningar att effektivt övervaka alla serveringsutrymmen.

Förutsättningarna för effektiv övervakning saknas och övervakningen anses försummad, om tillståndshavaren som ansvarig föreståndare för arbetsturen utser en anställd som helt är bunden vid hotellets reception, köket eller arbetet i en viss avdelning. Tillståndshavaren skall beakta de särskilda omständigheterna i serveringsstället i ordnandet av övervakningen. Det kan finnas orsak att utse en egen ansvarig föreståndare för de olika avdelningarna i restaurangen.

Det är skäl att understryka att övervakningen på serveringsstället inte enbart skall vara den ansvariga föreståndarens uppgift och ansvar. Varje anställd skall för sin egen del känna till stadgandena och bestämmelserna om serveringen och följa dem i gott samförstånd med den övriga personalen. Att skapa och upprätthålla en sådan attityd är en hederssak för en tillståndshavare och ansvarig föreståndare som behärskar sitt yrke.

1.9 Ordning på serveringsstället

Berusade skall vägras tillträde till serveringsstället. Om en kund uppträder störande eller uppenbart är berusad skall han avlägsnas från serveringsstället (AL 23 § 1 mom.).

Alkoholdrycker får inte serveras:

- 1) till den som inte har fyllt 18 år;
- 2) till den som uppträder störande eller uppenbart är berusad; eller om
- 3) det finns anledning att befara alkoholmissbruk (AL 24 § 1 mom.).

Ej heller sådan dryck som innehåller minst 1,2 och högst 2,8 volymprocent etylalkohol får serveras till person som inte har fyllt 18 år (AL 24 § 2 mom.).

Den som köper alkoholdrycker är skyldig

att på begäran styrka sin identitet för kontroll att han uppnått myndig ålder (AF 26 §).

Servering till minderåriga som beror på bristfällig övervakning är en allvarlig överträdelse som enligt gällande praxis redan första gången leder till att serveringstillståndet återkallas för viss tid. Lagen överträds alltid då alkoholdryck serveras åt minderåriga, också om det är fråga om en ung person som verkar se myndig ut.

Unga kunders ålder skall alltid kontrolleras om man inte med säkerhet vet att en person fyllt 18 år. Åldern skall utredas noggrant med hjälp av identitetsbevis som myndighet utfärdat. Fotografiet på beviset skall motsvara den person som uppvisar beviset.

Trots att ordningsvakten har kontrollerat åldern på unga kunder redan vid dörren skall också serveringspersonalen alltid försäkra sig om kundens ålder om man på grund personens utseende har minsta orsak att misstänka minderårighet. Genom omsorgsfull kontroll av identitetsbevis kan man upptäcka och förebygga missbruk av identitetsbevis som tillhör andra personer.

Det är inte förbjudet för minderåriga att vistas i en restaurang. På serveringsstället skall man dock övervaka att minderåriga inte kan dricka alkohol som t.ex. någon annan kund har förmedlat. I sådana fall likställs den bristande övervakningen med servering till minderårig.

Berusningens kännetecken är bl.a. olika funktionella störningar såsom vinglande, sluddrigt eller högljutt tal, osäkra och fumliga rörelser, slumrande, glasartad blick osv.

En berusad har starkt nedsatt omdömesförmåga. Han är av den orsaken oberäknelig och hans följande handling kan inte förutses. En berusad förorsakar lätt en störningssituation t.ex. då han tagit en alkoholportion som tillhör någon annan kund. För att förhindra olägenheter och störningar skall den berusade genast avlägsnas från serveringsstället då hans berusning syns på ett uppenbart sätt.

Avlägsnandet skall ske finkänsligt men beslutsamt. Om kunden är kraftigt berusad skall serveringsstället se till att han tryggt kommer t.ex. till sin bostad. Vid sådana tillfällen kan kundtryggheten kräva att man vänder sig till polisen för hjälp. Om straff för utsättande stadgas i strafflagen (SL 21:14 §)

Inkvarterings- och förplägnadsrörelse har rätt att välja sina kunder i enlighet med sin verksamhetsidé (F om inv. och förpl. rörelser 10 §). De vanligaste kriterierna är begränsningar med avseende på ålder och klädsel. Kundernas urvalskriterier får inte vara diskriminerande eller basera sig på t.ex. ras, hudfärg, språk, sexuell inriktning eller samhälliga åsikter (SL 11:9 §).

Då lagen om inkvarterings- och förplägnadsrörelser träder i kraft 1.10.2006 gäller följande om rätten att välja kunder:

Enligt 5 § lagen om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet har verksamhetsutövaren och rörelsens personal rätt att vägra en person tillträde till rörelsen, om det finns grundad anledning till detta av skäl som hänför sig till upprätthållandet av ordningen eller rörelsens verksamhetsidé. Urvalet av kunder på basis av verksamhetsidé kan ske genom att ställa krav som hänför sig till åldersgränser och klädsel. Kundernas urvalskriterier får inte vara diskriminerande. Om förbud mot diskriminering stadgas i 6 § lagen om likabehandling. Ingen får diskrimineras på grund av t.ex. nationellt ursprung, språk, religion, åsikt, hälsotillstånd, funktionshinder, sexuell inriktning eller annan orsak som gäller personen. Om straff för diskriminering stadgas i 11 kap. 9 § strafflagen.

1.10 Alkoholportioner och prissättning

Serveringsstället skall ha ett tillräckligt sortiment av svaga alkoholdrycker samt alkoholfria drycker till skäliga priser (AL 25 §).

Av alkoholdrycker får endast serveras en portion åt gången (basportion). Det är förbjudet att servera dubbelportioner. I samband med måltider får flera alkoholdrycker serveras

samtidigt. Sällskap får serveras alkoholdrycker flaskvis eller i andra försäljningsförpackningar (AF 24 § 1 mom.).

Det är förbjudet att servera alkohol i s.k. dubbla portioner. Det är också fråga om dubbla basportioner då man samtidigt serverar dem i två skilda glas. Avsikten med förbudet att servera dubbla är att förhindra olägenheterna av att kunden fort blir berusad. Personalen har möjlighet att följa med kundens berusningstillstånd då alkoholdryckerna serveras enligt de mått som stadgats i förordningen.

Basportionen för starka alkoholdrycker är 4 centiliter, men de skall även serveras i portioner om 2 centiliter. I hotellrummens minibarer kan basportionen vara 5 centiliter, om den dryck som serveras har förpackats i en miniatyrflaska av denna storlek (AF 24 § 2 mom.).

Basportionen för svaga alkoholdrycker är 8 centiliter, men de skall även serveras i portioner om 4 centiliter (AF 24 § 3 mom.).

Alkoholdryck som framställts enbart genom jäsning (t.ex. rött och vitt vin) eller vars alkoholhalt är högst 5,5 volymprocent får serveras glas- och flaskvis eller i andra försäljningsförpackningar. Största tillåtna engångsportionen är högst en liter per kund (AF 24 § 4 mom.).

Vid servering av drinkar som blandas av flera alkoholdrycker (cocktails) får den sammanlagda mängden alkohol inte överstiga den mängd som finns i 4 centiliter stark alkoholdryck (AF 24 § 5 mom.). Ett undantag från detta utgör drinkar av öl, cider eller skumviner. Enligt Produkttillsynscentralens beslut (som grundar sig på alkoholförordningens stadgande) får drinkar bestående av öl, cider eller skumvin innehålla högst 2 cl stark alkoholdryck eller 4 cl svag alkoholdryck. Då man uppskattar om alkoholmängden i en drink motsvarar 4 cl stark alkoholdryck kan man utgå från att 2 cl svag alkoholdryck (t.ex. likör högst 22 vol.-% eller starkvin) motsvarar 1 cl stark alkoholdryck.

Produkttillsynscentralen kan bevilja undantag från bestämmelserna om portionsstorlek (AF 24 § 6 mom.). Restaurangen kan söka undantagslov t.ex. för en speciell cocktail, som är något större än vanligt.

Alkohollagen innehåller inga bestämmelser om alkoholdryckers högsta eller lägsta pris. Social- och hälsovårdsministeriet kan med stöd av alkohollagen ge bestämmelser om prissättningsgrunderna för alkoholdrycker. Sådana bestämmelser har hittills inte utfärdats. Man kan ändå ingripa i prissättningen med stöd av alkohollagens bestämmelser om reklam och säljfrämjande av alkoholdrycker. Tillståndsmyndigheten kan med stöd av alkohollagens 33 § ingripa i prisannonsering t.ex. då den kan anses stå i strid med god sed eller vara opassande med tanke på konsumenten (se kap. 2.2).

1.11 Servering på kredit och givande av kvitto

Alkoholdrycker får inte serveras på kredit, mot pant eller genom byteshandel.

Servering på kredit är tillåtet endast

- 1) till samfund,
- 2) till resande som bor på hotell eller om uppbärande av kontant betalning skulle medföra oskäligen olägenhet på grund av festens, representationstillställningens eller någon annan liknande tillställningsart eller omfattning, samt
- 3) annars till enskilda personer, med iakttagande av kreditsystem som Produkttillsynscentralen har godkänt (AF 25 §).

Produkttillsynscentralen har gällande enskilda personer godkänt följande kreditsystem:

- internationellt kreditkort
- inhemskt kreditkort som godkänns också i andra länder som betalningsmedel för alkoholdrycker.

Användningen av kreditkort som betalning för alkoholdrycker förutsätter i Finland att också rörelsens övriga tjänster som kunden använt kan betalas med nämnda kreditkort.

Tillståndshavaren eller personalen får inte låna egna eller restaurangens pengar åt en kund i den avsikt att kunden skulle kunna köpa alkoholdrycker i restaurangen. Högsta förvaltningsdomstolen har i sina beslut konstaterat att det i sådana fall är fråga om förbjuden försäljning på kredit.

Över alkoholdrycker som serverats skall kunden utan att han ber om det ges en räkning eller något annat verifikat, om inte den myndighet som beviljat serveringstillståndet av särskilda skäl beviljat befrielse från detta (AF 25 § 3 mom.). Befrielse har beviljats t.ex. åt teaterrestauranger. Givande av kvitto under föreställningens paus försvårar betjäningen och är besvärligare än vanligt.

1.12 Serveringsområde och ändringar i det

Servering får ske endast inom ett sådant av tillståndsmyndigheten godkänt område där en effektiv övervakning är möjlig. Som serveringsområde får inte godkännas ett allmänt läktarutrymme som används för idrotts-, motions-, musik- eller andra jämförbara evenemang.

Serveringsområdet skall märkas ut eller avgränsas på ett för kunderna tydligt sätt, om det inte annars klart kan urskiljas. Trafiken till och från serveringsområdet skall kunna kontrolleras effektivt (AL 21c § 3 mom.).

Serverade alkoholdrycker skall konsumeras inom serveringsområdet. Det är förbjudet att bedriva detaljhandel med och att föra bort sådana drycker från serveringsstället som har serverats eller som har levererats till en restaurang för servering (AL 23 § 2 mom.). Denna bestämmelse gäller också sommarterrasser och uteserveringsområden som byggts i samband med olika tillställningar.

Plan över serveringsområdets avgränsning

En plan angående avgränsning av serveringsområdet skall läggas fram för tillståndsmyndigheten (AL 21c § 3 mom.). En blankett för uppgörandet av en sådan plan fås hos länsstyrelsen (även www.laaninhallitus.fi).

Den skriftliga planen över serveringsområdets avgränsning skall i praktiken alltid företes tillståndsmyndigheten då serveringstillstånd söks till ny lokal eller plats eller då man tar i bruk nya serveringsområden i redan fungerande serveringsställen.

I planen skall redogöras hur avgränsningen av serveringsområdet i praktiken förverkligas. I planen skall framgå att avgränsningen görs på ett tydligt sätt för kunderna. Vidare kan avgränsningen göras med hjälp av särskilda konstruktioner eller hjälpmedel så att effektiv övervakning är möjligt och att inte kunderna enkelt kan föra bort alkoholdrycker från serveringsområdet.

Avgränsningen som en teknisk lösning skall alltid granskas tillsammans med de övriga arrangemangen för serveringsställets egenkontroll. Tillsammans möjliggör dessa sådan servering som bestämmelserna förutsätter.

Ändringar i serveringsområdet

Ändringar i serveringsområdet kan gälla serveringsställets innerutrymmen eller uteområden eller utrymmen i byggnader som är belägna avskilt från själva serveringsstället. Ändringar kan vara bestående eller tillfälliga.

Ändringar som sker i serveringsställets innerutrymmen kan t.ex. vara en utvidgning av restaurangsalen eller annan avdelning så att nytt utrymme tas i bruk. I en hotellrestaurang kan hotellrum, konferensutrymmen, kabinett, aulor eller bastuavdelningars omklädningsrum m.fl. utrymmen fogas till serveringsområdet. En ändring kan också innebära att serveringsområdet minskas. Tillståndshavaren kan meddela tillståndsmyndigheten t.ex. att ett

utrymme som tillhört serveringsområdet tas ur bruk.

Serveringsområdet kan ändras på anmälan av tillståndsinnehavaren. En förutsättning för ändring av serveringsområdet är dock att tillståndsmyndigheten ger tillstånd till det, om ändringen är av betydelse för övervakningen av serveringen (AL 21 c § 4 mom.).

Serveringsområdet kan enligt 22 § i statsrådets förordning (1207/2002) ändras på anmälan av tillståndsinnehavaren utom då

- 1) serveringstillståndet är tillfälligt,
- 2) serveringsområdet utvidgas utomhus, eller
- 3) serveringsområdet utvidgas till en annan byggnad.

I dessa fall skall alltid göras en ansökan om ändring av serveringsområdet och tillståndsmyndigheten göra ett beslut om ändringen.

Ändringar i serveringsområden som sker i innerutrymmen är ur serveringsövervakningens synvinkel i regel sådana att tillståndsmyndigheten kan behandla ändringarna utgående från anmälan.

Anmälan om ändring av serveringsområdet skall lämnas in till tillståndsmyndigheten minst tre veckor före ändringen är planerad att tas i bruk. Tillståndsmyndigheten skall inom två veckor från att ha mottagit anmälan meddela om anmälan godkänns.

Anmälan och tillståndsansökan skall innehålla följande uppgifter och utredningar om ändringen i serveringsområdet (en blankett för anmälan om ändring av serveringsområdet fås hos länsstyrelsen, www.laaninhallitus.fi):

- 1) utredning om ändringen i serveringsområdet är bestående eller tillfällig;
- 2) tidpunkten då ändringen planeras tas i bruk;
- 3) utredning om tillståndshavarens rätt att använda det område som ändringen gäller (t.ex. hyresavtal);
- 4) utredning om hur det serveringsområde som ändras är beläget på serveringsstället;

- 5) ritningar över ändringen av serveringsområdet eller bygglovsritningar ifall ändringen kräver bygglov;
- 6) antalet kundplatser för det nya eller det ändrade serveringsområdet;
- 7) en plan över avgränsningen av det nya eller ändrade serveringsområdet;
- 8) utredning om hur serveringen och övervakningen är ordnad på det nya eller ändrade serveringsområdet;
- 9) utredning om att tillståndshavaren har gjort en anmälan eller ansökan enligt livsmedelslagens 13 och 14 § om ändringen av serveringsområdet till den kommunala myndigheten för livsmedelstillsyn.

Tillståndsmyndigheten kan förbjuda ibruktandet av ändringen eller utfärda begränsningar eller ställa villkor för den med stöd av 21 c och d § alkohollagen. Tillståndsmyndigheten kan begränsa serveringstiden, serveringsområdet, de typer av alkoholdrycker som får serveras eller antalet kundplatser eller uppställa sådana villkor som behövs för övervakningen av serveringen och upprätthållandet av ordningen, om förutsättningarna för serveringstillstånd i övrigt uppfylls men det på grund av serveringsställets läge eller andra speciella omständigheter samt med beaktande av tillståndshavarens planer om personal och avgränsning av serveringsområdet är uppenbart att serveringen inte skäligen kan övervakas.

1.13 Köksalkohol

En restaurang kan anhålla om tillstånd att använda köksalkohol i matlagningen. Köksalkoholdryckerna är avsedda enbart för matlagning och de är befriade från alkoholskatt. Användningen av skattefri köksalkohol för tillverkning av drycker eller dryckesblandningar är förbjuden. Överträdelse av förbudet leder till återkallandet av användnings- och serveringstillståndet.

Tillståndet skall sökas hos Produkttillsynscentralens produkttillsynsenhet. Tillståndet förutsätter att behovet av köksalkohol är motiverat och att användningsstället är tillförlitligt och har de förutsättningar som behövs.

Till ansökan skall bifogas en utredning om alkoholens användning och det årliga behovet (alkoholsort och mängder, matrecepten).

Användningen och lagerhållningen av köksalkohol skall bokföras.

Det lönar sig inte att söka användningstillstånd för köksalkohol för matlagning i liten skala, då tillståndet kostar 190€ och den minsta årliga tillsynsavgiften är 90 €.

1.14 Mått som används i serveringen av alkoholdrycker

I serveringen av alkoholdrycker skall användas mått som officiellt har kontrollerats eller justerats (justeringslag 219/65 och justeringsförordning 370/92).

Måttkärlen (s.k. brännvinsmått t.ex. 12 cl, 8 cl, 4 cl, 2 cl, 1,5 cl och 1 cl) skall justeras före de tas in bruk. Måtten behöver inte omjusteras förutsatt att justeringsstämpeln är tydlig och att måttet är oskadat.

Vätskemätare (brännvins-, vin-, öl- och cidermätare) skall justeras med tre års mellanrum och alltid då plomberna har brutits eller då man annars misstänker mätarens riktighet.

I serveringen av öl och cider får godkända standardglas som försetts med måttstreck användas. Standardglas kan användas som alternativ till justerade öl- eller cidermätare. Standardglasen godkänns av Inspecta Oy. Då man använder godkända standardglas skall drycken hällas ända till måttstrecket. Vätskenivån får inte ligga under strecket.

Justeringsstämpeln är en stämpel eller ett märke som består av en krona, justeringstidpunkt och ett igenkänningstecken som anger vem som utfört justeringen.

Säkerhetsteknikcentralen och länsstyrelserna övervakar att man i serveringen av alko-

holdrycker använder lagliga mätredskap. Den som använder ojusterade redskap kan dömas till straff för användandet av olagligt mått.

Justeringen av mått handhas av Inspecta Oy (tfn 010 521 600) som har justerare på flera orter.

1.15 Kommersiell import av alkohol för servering

Serveringstillståndshavare får för serveringen importera i serveringstillståndet avsedda alkoholdrycker efter att han till produkttillsynscentralen har anmält att han kommer att vara verksam som importör (AL 8 §). Anmälan till STTV:s produkttillsynsenhet görs på fastställd blankett. För handläggningen av anmälan uppbärs en behandlingsavgift om 95 euro. Anmälan returneras kvitterad till tillståndshavaren för att eventuellt uppvisas i tullen i samband med importen.

Importören ansvarar för de alkoholdrycker han importerat. Produkttillsynscentralen styr och överkar att importörens ansvar förverkligas.

Produkttillsynsenheten vid STTV upprättar ett produktregister över alla alkoholdrycker som säljs på den finska marknaden. Produktregistret innehåller bl.a. grunduppgifter om alkoholdryckerna på marknaden (produktnamn, produktgrupp, alkoholhalt, EAN-kod, tillverkare, ursprungsland, nettoinnehåll och förpackningstyp) samt om de näringsidkare som ansvarar för dem. Importören skall göra en anmälan till produktregistret om alla nya produkter innan de kommer ut på marknaden.

Alla importerade produktpartier skall månadsvis anmälas till STTV:s produkttillsynsenhet på en särskild rapportblankett. Anmälan skall göras senast den 18 dagen i följande månad.

Importförfarandet beror på om importen sker från EU-området eller från s.k. tredje land. Vid import från tredje land skall ett pri-

märkontrollintyg utfärdat av ett godkänt laboratorium bifogas för alla alkoholdrycker som importeras. Intyget skall innehålla uppgifter om produktens sammansättning och kvalitet och analysintyget skall bifogas produktnämnan.

Då man från tredje land importerar viner i partier om minst 3.000 liter behövs dessutom en s.k. standardimportlicens, som jord- och skogsbruksministeriet kan bevilja på begäran.

Om importverksamheten är fortlöpande kan restaurangen av tullstyrelsen anhålla om tillstånd att fungera som registrerad näringsidkare. Härvid måste restaurangen utfärda en ständigt ikraftvarande säkerhet för erläggandet av accisen. Blanketter finns att få på distriktstullkammaren, och ansökningen lämnas till distriktstullkammaren på den ort där restaurangen är belägen.

En sporadiskt importerande restaurang fungerar som en icke registrerad näringsidkare. Innan produkterna sänds till Finland skall man då göra en anmälan till distriktstullkammaren och utfärda en engångssäkerhet för erläggandet av accisen.

Vid import skall alkoholdrycken anmälas för beskattning. Skatten uppbärs av distriktstullkamrarna. Alkoholdryckens import anses vara olaglig om finländsk alkoholskatt inte har erlagts. Servering av sådan dryck leder till återkallandet av serveringstillståndet.

1.16 Restaurangens egenkontroll i alkoholdryckernas produkttillsyn

Serveringsstället ansvarar för produktövervakningen för de alkoholdrycker den säljer. Ansvar betonas speciellt då restaurangen importerar alkoholdrycker för sin egen servering och då den serverar fatöl, varvid ölets kvalitet beror på restaurangens verksamhetsförhållanden och vidtagna åtgärder.

Produkttillsynscentralens produkttillsynsenhet kommer vid behov att ge anvisningar om produkttillsynen i anslutning till egen im-

port. Produkttillsynsenheten har medverkat med organisationerna i bryggeri- och restaurangbranscherna om att utarbeta anvisningar "Oluen omavalvonta ravintolassa" (Helsingfors 1997, på finska). Kvalitetskontrollen av ölet är en del av restaurangens egenkontroll. I anvisningarna behandlas de vanligaste kvalitetsriskerna och förebyggande åtgärder samt exempel för uppgörandet av blankett för egentillsyn.

Produkttillsynsenheten övervakar stickprovsmässigt fatölets kvalitet genom att utföra renhetsprover i restaurangerna och genom laboratorieanalyser.

1.17 Insamling av data och rapporteringsskyldighet

Det är tillståndshavarens skyldighet (AL 44 §) att för tillsynen rapportera kvartalsvis till tillståndsmyndigheten om försäljnings- och personaluppgifter.

Varje tillståndshavare skall lämna uppgifterna på en blankett som skall skickas till länsstyrelsen senast den tionde dagen efter rapportperioden, dock så att rapporten i sam-

band med tillfälliga tillstånd skall ges senast tio dagar efter att verksamheten har upphört. Länsstyrelserna för in uppgifterna i alkoholnäringsregistret. Tillståndshavare kan fylla i och skicka rapportblanketten i elektronisk form på adressen www.sttv.fi.

Om ingen försäljning skett under rapportperioden och om ingen anmälan gjorts om avbrott i restaurangverksamheten, skall kvartalsrapport lämnas med meddelande om att ingen försäljning skett under perioden.

Försummelser i att lämna in korrekta uppgifter tolkas som en tillförlitlighetsfråga för företagaren och alltså som en överträdelse som avses i alkohollagens 22 § 1 mom. 1 punkt, enligt vilken tillståndet t.o.m. kan återkallas om försummelseerna upprepas. Ifall en restaurang inte efter påminnelse avger kvartalsrapport kommer tillståndsmyndigheten att vidta sanktionerande åtgärder.

Erhållandet av uppgifter är viktigt från hela branschens synpunkt, då man med hjälp av dem följa upp branschens utveckling och förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet.

2. Reklam för alkoholdrycker i restaurangen

2.1. Allmänna principer

Reklam för **starka alkoholdrycker** är tillåten på serveringsställen som har tillstånd att servera sådana drycker. Reklamen skall vara saklig och behärskad. Utanför restaurangerna (skyltar ute, fönstertejning, annonsering i tidningar, Internet) är reklam för starka alkoholdrycker förbjuden. Om reklam på serveringsställen stadgas närmare i social- och hälsovårdsministeriets beslut 841/95.

Utgångspunkt är att reklam för **svaga alkoholdrycker** (högst 22 vol. -%) är tillåten. Reklamen blir förbjuden bl.a. om den riktas till minderåriga eller om i reklamen används säljfrämjande metoder som är opassande eller är i strid med god sed. Marknadsföringens helhetsintryck är ändå oftast avgörande då man bedömer om verksamheten skall anses lagstridig.

De former av förbjuden reklam och säljfrämjande som stadgas i alkohollagens 33 § 2 mom. behandlas utförligare i Produkttillsynscentralens anvisningar om alkoholreklam (2/02/99. Anvisningarnas kapitel som behandlar restauranger (2.7.1) har reviderats 27.10.2005.

I produkttillsynscentralen behandlas frågor som berör övervakningen av reklam för alkoholdrycker på alkoholadministrativa avdelningen.

2.2 Prisannonsering för alkoholdrycker

Vid reklam för portioner av alkoholdrycker måste portionens storlek och pris uppges. Prisannonseringen får inte vara vilseledande för konsumenten. Exempel på vilseledande annonsering är att använda uttrycket "stor" eller "liten" för att beskriva storleken på en portion svag alkoholdryck, eftersom tillstånds-

havaren har möjlighet att använda olika portionsstorlekar. I prisangivelsen skall det nämnas hur många centiliter "ett stort stop" öl eller "ett glas" rödvin innehåller.

Priset på en portion alkoholdryck får också vara föränderligt, om den händelse som orsakar prisändringen är objektivt konstaterbar, om prisändringen gäller alla kunder jämligt och om prissättningsgrunderna är tydligt angivna. T.ex. är det tillåtet att sänka priset på en öl med 20 cent för varje mål som görs under televiseringen av en viss idrottstävling, eller att binda ölpri- set till utomhustemperaturen på terrassen.

En restaurang kan rikta erbjudanden till bestämda, klart avgränsade grupper, t.ex. personer som registrerat sig som stamkunder. Särskilda stamkundspriser är således tillåtna.

Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen kan ingripa i alkoholdryckernas prisannonsering utgående från de bestämmelser som gäller för reklam och andra säljfrämjande åtgärder för alkoholdrycker.

Ett serveringsställes prisannonsering kan anses strida mot god sed och utgöra en olämplig säljfrämjande åtgärd om kunder lockas med priser som räknat per grundportion i väsentlig utsträckning avviker från de för tillfället allmänt rådande genomsnittspriserna i restauranger. I praktiken innebär en sådan prissättning att alkoholförsäljningen är klart förlustbringande för tillståndshavaren då man jämför priserna med normala inköpspriser inklusive skatt. För konsumenten innebär sådan prissättning att priset bara är nominellt och alkoholen i det närmaste gratis.

2.3 Otillbörliga säljfrämjande åtgärder

Förbjuden anses bl.a. sådan alkoholreklam vara, där kunderna lockas till restaurangen

med hjälp av gratis alkoholdryck eller erbjudanden om att alkoholdryckerna blir billigare ju mera man dricker. Reklamen får ej vara lockande särskilt för sk. svaga konsumentgrupper, t.ex. unga eller missbrukare och storconsumenterna av alkohol.

Exempel på opassande säljfrämjande:

- "Första drycken gratis", "Vi lottar ut gratis drycker"
- "Drick så mycket du hinner för jämna pengar"
- "Drick två - betala för en"
- "Var tionde öl gratis", "Var femte dryck till halva priset"
- Ölhävningstävlingar och motsvarande evenemang där drycken är en alkoholdryck. Tävlarna måste alltså dricka alkoholfritt eller s.k. ettans öl.

Tillståndshavaren får bjuda sina kunder på svag alkoholdryck utan avgift ifall det sker som ett uttryck för gästfrihet. Restaurangen kan bjuda en omgång svag alkoholdryck i samband med någon särskild händelse åt de kunder som just för tillfället råkar befinna sig i restaurangen. Man får inte informera på förhand om gästfrihetsservering t.ex. genom annonsering eller sms-meddelanden. Gratisserveringen måste ske helt sporadiskt, och den serverade dryckesmängden skall vara måttlig. Servering får inte heller arrangeras regelbundet på så sätt att kunderna känner till gratisserveringens tidpunkt, trots att därom inte informeras offentligt.

2.4 Lotterier och publiktävlingar

På ett serveringsställe är det inte tillåtet att ordna lotterier för allmänheten där man kan

vinna en alkoholdryck. Ett exempel på opassande och därmed förbjudet förfarande är en restaurang som annonserar att "en flaska vin utlottas bland alla som kommit in före klockan 21". En inträdesbiljett eller ett annat inköpskvitto kan inte fungera som lottkupong.

Med lotterier jämställs också sådana tävlingar där vinsten är beroende av slumpen (exempelvis bingo).

Om det på en restaurang ordnas tävlingar som förutsätter bedömning av deltagarnas kunskaper eller färdigheter eller mätning av prestationer, kan priset vid sidan av annat också bestå av svag alkoholdryck i en mängd som kan anses skälig. Restaurangen får dock inte annonsera om tävlingen och alkoholpriserna på ett sådant sätt att marknadsföringen kan anses strida mot god sed eller vara opassande.

I samband med starka alkoholdrycker får inga utlottningar eller tävlingar ordnas för restaurangkunderna, inte ens om deltagandet inte är förenat med köptvång.

2.5 Produkter som ges på köpet och kombinerade erbjudanden

Man får inte ge en köpare av alkoholdryck en annan produkt "på köpet" om den inte har ett uppenbart sakligt samband med alkoholdrycken. T.ex. finns det ett klart samband mellan en drink och dess dekorationer vid intagandet av alkohol.

Det är tillåtet att:

- ge dricksglaset på köpet vid köp av en portion svag alkoholdryck. Glaset är väsentligt och nödvändigt vid intagandet av alkoholdrycken.
- erbjuda en måltid och en portion svag alkoholdryck till paketpris. Samtidigt måste kunden upplysas om att han även kan välja ett alkoholfritt alternativ. Drycken är inte "gratis", eftersom kunden betalar ett paketpris för den.

- i programbiljettens pris baka in en portion svag alkoholdryck som välkomstdryck samt en begränsad, måttlig mängd svaga alkoholdrycker som måltidsdryck i samband med en större tillställning eller annat evenemang med program som ordnas på ett serveringsställe. Det skall också finnas ett alkoholfritt alternativ. Starka alkoholdrycker får inte bakas in i programbiljettens pris.
- i inträdesbiljettens pris baka in en portion svag alkoholdryck som serveras vid samma besök. Samtidigt måste kunden upplysas om att han också kan välja ett alkoholfritt alternativ. Drycken är inte "gratis", eftersom kunden betalar för den i biljettpriset.

2.6 Stamkundstillställningar

För stamkunder kan en tillståndshavare sporadiskt ordna slutna och tidsmässigt noga avgränsade tillställningar, där det är tillåtet att gratis bjuda stamkunderna på svaga alkoholdrycker i en mängd som kan anses skälig. Med sporadiskt avses här 1–2 tillställningar per år.

Av stamkunder krävs en befintlig kundrelation. Inbjudan till stamkundstillställningar skall skickas ut på förhand och vara personlig. Som stamkund betraktas inte en person som har kommit till restaurangen och först då registrerar sig som restaurangens stamkund i syfte att få gratisservering.

Vid tillställningen får stamkunderna bara bjudas på svaga alkoholdrycker gratis. Reklam för och säljfrämjande av starka alkoholdrycker är förbjudet i lag. Därför får en tillståndshavare inte bjuda stamkunder (=konsumenter) på starka alkoholdrycker gratis.

På inbjudningskortet till tillställningen är det inte heller tillåtet att använda formuleringar som kan ge intryck av att det även bjuds på starka alkoholdrycker vid tillställningen. Om orden drink eller cocktail används på inbjudningskortet bör det klart framgå att det är frå-

ga om en svag alkoholdryck, t.ex. en cocktail som är gjord på enbart svaga alkoholdrycker.

Den alkoholmängd som serveras bör vara skälig. Skälighet innebär bl.a. att den alkoholmängd som serveras i normalfall inte leder till att kunden blir berusad. Utgångspunkten är att cirka tre restaurangportioner kan anses utgöra en skälig mängd.

I inbjudan skall slutna stamkundstillställningar noga avgränsas tidsmässigt, t.ex. skall det stå att tillställningen ordnas 3.6.2006 kl. 19.00–22.00. Under denna tid skall restaurangen/restaurangavdelningen vara stängd för övrig allmänhet. När tillställningen avslutats kan restaurangen fortsätta sin verksamhet normalt som en restaurang som även är öppen för övrig allmänhet. Stamkunderna kan också fortsätta att tillbringa kvällen på restaurangen.

2.7 Produktpresentationer

På ett serveringsområde för vilket serveringstillstånd beviljats är det t.ex. vid en mässa tillåtet att presentera alkoholdrycker. Vid ett mässevenemang som är öppet för allmänheten är det inte tillåtet att gratis servera eller bjuda på smakprov av de alkoholdrycker som presenteras. Provs smakning och intagande av drycker i samband med presentation av alkoholdrycker bör genomföras i enlighet med bestämmelser och föreskrifter om servering och reklam.

Utställare inom alkoholbranschen skall med serveringstillståndets innehavare avtala om leveransen av de alkoholdrycker som skall presenteras och serveras på mässan, samt komma överens om de praktiska arrangemangen i anslutning till presentationen. Enligt 85 § i alkohollagen får man på ett serveringsställe servera och förtära endast alkoholdrycker som lagligen levererats till serveringsstället. Alkoholdryckerna kan köpas från alkoholbolaget eller av en tillverkare eller partiförsäljare som innehar tillstånd för sin verksamhet. Efter anmälan till Produkt-

tillsynscentralen kan en tillståndshavare även importera alkoholdrycker för servering. Alkoholdrycker för produktpresentationsändamål bör införskaffas till serveringsstället på ovan angivet sätt och leveranserna bör bokföras på serveringsställets tillstandsnummer.

2.8 Reklam för starka alkoholdrycker

Utanför serveringsstället är reklam och indirekt reklam för starka alkoholdrycker förbjuden. I reklamen kan man uppge serveringsrättigheternas omfattning: t.ex. "fulla rättigheter" eller "också starka alkoholdrycker".

Man får inte göra reklam för starka alkoholdrycker i tidningsannonser, tv-reklam, föns-tertejpning, utomhusskyltar, Internet mm.

Förbjuden restaurangreklam är bl.a. sådan där det förekommer

- produktnamnet på en stark alkoholdryck (ex. Finlandia Vodka, Koskenkorva Varg tass) eller namn som anger sort (ex. "irländsk whisky", "kaffe och konjak").
Man får inte heller använda omvägar som "013-festival" eller "piip-drycker".
- bilder av flaska eller etikett som tillhör stark alkoholdryck
- vedertagna kännetecken för starka alkoholdrycker (ex. Åkerlandskapet som förekommer på Koskenkorva-flaskans etikett)
- hela sortimentet (alltså också starka), ex. "alla drycker för en tia"

Reklam för starka alkoholdrycker är tillåten inne i restaurangen. I reklam för dryckesportioner skall anges portionens storlek och pris samt den mängd alkoholdryck en dryckesblandning innehåller.

Det är ändå inte tillåtet att göra reklam för starka alkoholdrycker:

- i samband med produkter avsedda för kunderna att föra med sig (postkort,

reklamblad, tändsticksaskar),

- genom att ordna utlottningar eller tävlingar som har anknytning till starka alkoholdrycker,
- genom att ge som pris eller lotterivinst produkter med starka alkoholdryckers kännetecken (t.ex. t-skjortor),
- genom att ge smakprover av starka alkoholdrycker.

Kännetecken för starka alkoholdrycker kan förekomma på personalens arbetskläder. Arbetskläder skall ändå hållas som arbetskläder: restaurangen skall se till att sådana plagg som har starka alkoholdryckers kännetecken inte används utanför serveringsstället.

Reklam för drinkar och cocktails som framställs av starka alkoholdrycker innebär säljfrämjande av starka alkoholdrycker som är förbjuden utanför serveringsställena. Förbudet gäller reklam för alla dryckesblandningar som framställs av starka alkoholdrycker oberoende om deras namn innehåller kännetecknet för stark alkoholdryck (ex. "kossuvichy", "jallucola") eller ej (ex. Caipiroska, Irish Coffee). Man får inte heller göra reklam för drinklistan om där ingår också dryckesblandningar som framställts av starka alkoholdrycker. Godkänd är endast reklam för sådana drinkar som framställs helt av sådana alkoholdrycker som innehåller högst 22 -procentiga drycker. Reklam får göras för buteljeringar av färdiga svaga alkoholdrycker förutsatt att deras namn inte innehåller produktnamn för starka alkoholdrycker. Man får alltså göra reklam för long drink som köps färdig i partihandeln men inte för sådan "husets long drink" som tillverkas i restaurangen därför att den tillverkas av stark alkoholdryck, och reklamen för den främjar försäljningen av starka alkoholdrycker i restaurangen.

Benämningarna "snaps" och "salmare" eller "salkkare" ger intrycket av en stark alkoholdryck. Om reklamen avser dryck som tillverkas av svaga alkoholdrycker skall detta

anges tydligt, ex. "tjärsnaps 21 %", "svag salmare", "Pink Cat salmare 21 %".

2.9 Tobaksreklam

Reklam, indirekt reklam och annat säljfrämjande av tobak, tobaksprodukter, tobaksimitationer och rökdon är förbjuden (lagen om åtgärder för inskränkande av tobaksrökning

8 §, tobakslagen). Förbudet gäller också restaurangutrymmen.

I restaurangverksamheten gäller i tillämpliga delar också andra stadganden i tobakslagen. Övervakningen av försäljning och reklam av de produkter som avses i tobakslagen handhas av kommunerna och Produkttillsynscentralen.

3. Myndigheternas övervakning och sanktioner

3.1 Myndighetsövervakning

Den övervakning som myndigheterna utövar är förhandsövervakning av näringsidkare och affärslokaler i samband med behandlingen av tillståndsansökningar och då verksamheten påbörjats, uppföljning som kan innebära bl.a. inspektioner på serveringsställena.

Länsstyrelsens uppgift är att på sitt område övervaka detaljhandeln och serveringen av alkoholdrycker samt att bestämmelserna om reklam och annat säljfrämjande av alkoholdrycker följs (AL 42 §). Produkttillsynscentralen har rätt till övervakning i hela landet (AL 41 §). Inspektioner görs på serveringsställen planmässigt och ofta i samarbete med olika myndigheter. Kontakten till skatte-, utskönnings-, tull-, polis- och arbetskraftsmyndigheterna har särskilt ökat och effektiverats för att förebygga grå ekonomi och ekonomisk brottslighet på restaurangbranschen.

Till Produkttillsynscentralens uppgifter hör att styra och utveckla länsstyrelsernas tillståndsförvaltning och övervakning, producera informations- och kommunikationstjänster för alkoholförvaltningen samt att i hela landet övervaka detaljhandel med och servering av alkoholdrycker samt reklam och säljfrämjande verksamhet för alkoholdrycker. Syftet med styrningen är att trygga en enhetlig tillämpning av lagen i hela landet (Statsrådets förordning 1140/2004 1 a §).

Produkttillsynscentralen och länsstyrelserna har för tillsynen rätt att inspektera serveringställets utrymmen och verksamhet samt handlingar och att få de meddelanden, upplysningar och dokument som behövs för tillsynen. Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen har också rätt att ta och utan ersättning få prover som behövs för tillsynen (AL 44 §).

Under inspektionerna fäster man särskilt uppmärksamhet vid restaurangens egen över-

vakning och hur den fungerar. Inspektören presenterar sig för den ansvariga föreståndaren genom att visa sitt tjänstemärke. Under diskussionen tar inspektören upp sådana fel eller överträdelser som observerats. Inspektören strävar till att han inte stör gästerna och det normala arbetet i restaurangen. Den ansvariga föreståndaren och personalen bör samarbeta med inspektören i god anda. Det är t.ex. inte passande att man meddelar gästerna att det finns en inspektör på plats. Detta kan förorsaka onödig uppståndelse. Under inspektionen uppgöres ett protokoll och en kopia av det ges åt tillståndshavaren eller den ansvariga föreståndaren. Protokollet kan innehålla en begäran om förklaring då tillståndshavaren ges tillfälle att inom en utsatt tid bli hörd i ett ärende. Underlåtenhet att iaktta den utsatta tiden hindrar inte att ärendet avgörs med stöd av alkohollagens 22 §.

Polisen övervakar den allmänna ordningen på serveringsställena (AL 46 §). Polisen kan om det behövs för att ordningen skall kunna upprätthållas på serveringsstället avbryta serveringen tillfälligt, för högst ett dygn (AL 22 § 2 mom.). Upprätthållandet av ordningen på serveringsstället hör till tillståndshavaren och personalen. Då situationen det kräver skall polisen ändå alltid kallas till platsen. Detta till exempel då en kund som varit delaktig i misshandel begär det. Det är bra att regelbundet vara i kontakt med den lokala polisen i frågor som berör upprätthållande av ordning på serveringsstället.

För upprätthållandet av ordningen kan polisen bestämma att rörelseidkaren utser en av polisen godkänd person till ordningsman för serveringsstället, och för vilken gäller i tillämpliga delar vad som stadgats om ordningsmän.

3.2 Sanktioner för brott mot serveringsbestämmelserna

Länsstyrelsen kan ge tillståndshavaren en anmärkning, en skriftlig varning, ställa de villkor som behövs för övervakningen av serveringen eller utan ersättning begränsa tillståndet genom förkortning av serveringstiden, begränsning av serveringsområdet eller de typer av alkoholdrycker som får serveras eller utan ersättning återkalla sitt tillstånd för viss tid eller permanent, om

1. alkohollagen eller med stöd av den utfärdade stadganden, bestämmelser eller begränsningar har överträtts i näringsverksamheten,
2. tillståndshavaren inte längre har de förutsättningar eller besitter den tillförlitlighet som krävdes för tillståndet, eller om
3. det på serveringsstället har förekommit ordningsstörningar eller annat missbruk. (AL 22 § 1 mom.)

Enligt 12 § i Social- och hälsovårdsministeriets beslut (SHMb 162/98) skall Produkttillsynscentralen och länsstyrelsen övervaka och följa iakttagandet av detta beslut samt övervaka att de villkor och bestämmelser i tillstånd som utfärdats med stöd av beslutet iakttas under den tid tillstånden är i kraft. Om tillståndshavaren eller serveringsstället inte fyller de krav som nämns i ministeriebeslutet, skall tillståndsmyndigheten vidta åtgärder enligt alkohollagens 22 §. Om t.ex. tillståndshavaren, medlem i förvaltningsorgan eller majoritetsägare fortgående eller i betydande omfattning försummat att betala skatt eller andra offentliga avgifter, kan serveringstillståndet återkallas permanent.

I praktiken leder enskilda och smärre överträdelser oftast till en skriftlig anmärkning eller varning. Upprepade och grova överträdelser leder ofta till att tillståndet återkallas för

viss tid. Vid allvariga fall av överträdelser och missbruk kan tillståndet återkallas permanent. Innan man fattar beslut om sanktioner begär man en förklaring av tillståndshavaren, detta kan ske också i samband med inspektionsprotokollet som ges i samband med tillsynsmyndighetens besök.

Ordningsstörningar och serveringsöverträdelser kan leda till att också tillståndet till förlängd serveringstid återkallas.

Polisen kan med stöd av alkohollagen ge böter åt tillståndshavare eller personal som brutit mot serveringsbestämmelserna.

3.3 Sanktioner för brott mot reklamstadgandena i alkohollagen

Om det görs reklam för alkoholdrycker eller vidtas andra sådana marknadsförings- eller säljfrämjande åtgärder som strider mot 33 §, kan produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen förbjuda den som givit eller utför uppdraget samt hans anställda att fortsätta eller upprepa den lagstridiga verksamheten (AL 49 § 1 mom.).

Produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen kan förena ett förbud eller åläggande enligt denna lag med vite eller hot om att det som efter utgången av den utsatta tiden fortfarande är ogjort tvångsutförs på den försumliges bekostnad (AL 50 § 2 mom.). Om saken inte har rättats till inom den utsatta tiden kan produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen också förelägga vite eller hot om tvångsutförande (AL 48 § 2 mom.).

Reklamöverträdelser som skett på serveringsställe kan också leda till påföljder enligt alkohollagens 22 § som riktas mot serveringstillståndet.

3.4 Övriga sanktioner för brott mot alkohollagen inom restaurangbranschen

Alkohollagens (459/68) bestämmelser om straff och övriga påföljder (81–97 § och 104–105 §) förblev i kraft då den nya alkohollagen trädde i kraft 1.1.1995.

De mest centrala bestämmelserna för förhindrandet av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet på restaurangbranschen återges nedan.

Det är förbjudet att mot arvode förmedla alkoholdrycker, om inte annat följer av alkohollagen eller av stadganden som utfärdats med stöd av den (AL 31 §).

Den som olovligen säljer eller på annat sätt mot ersättning eller gottgörelse överlåter eller mot arvode olovligen förmedlar, salubjuder eller saluhåller alkoholdrycker eller sprit, skall för förmedling av alkoholhaltigt ämne dömas till böter eller fängelse i högst två år (85 § 1 mom.).

Den som utan arvode förmedlar alkoholdrycker eller sprit till en person till vilken enligt 16 § alkohollagen (1143/94) alkoholdrycker inte får säljas skall för förmedling utan arvode av alkoholhaltigt ämne dömas till böter (85 § 5 mom.).

För olovlig försäljning av alkoholhaltigt ämne döms även innehavare av serveringstillstånd eller den som är anställd på ett serveringsställe och överlåter för utskänkning erhållen alkoholdryck att bortföras från serveringsstället eller i anslutning till det serverar annan än lagligen till detta levererad alkoholdryck (85 § 6 mom.).

Överlåter någon mot vederlag, som icke är större än det han själv har erlagt, tillfälligt till annan en ringa mängd alkoholdrycker, som han inköpt på alkoholbolagets utminute-

ringsställe eller lagligen infört till landet, äger allmänna åklagaren rätt att enligt prövning underlåta att åtala överlåtaren och domstolen rätt att lämna överlåtaren obestraftad (85 § 7 mom.).

Om någon olovligen innehar, transporterar eller försöker transportera alkohol i försäljningssyfte eller annan än lagligt framställd eller till landet införd alkoholdryck eller om person som fyllt aderton, men icke tjugo år innehar, transporterar eller försöker transportera stark alkoholdryck eller person under aderton år alkoholdryck, skall han för olovligt innehav av alkoholdryck dömas till böter eller till fängelse i högst två år (86 § 1 mom.).

Den som olovligen innehar, transporterar eller försöker transportera sprit skall för olovligt innehav av sprit dömas till böter eller till fängelse i högst två år (86 § 2 mom.).

Har det vid gärning som avses i 1 mom. varit fråga om en ringa mängd lagligt framställd eller till landet införd alkoholdryck, som vederbörande icke innehaft, transporterat eller försökt transportera i försäljningssyfte, och bör brottet även med beaktande av övriga omständigheter anses vara ringa, skall gärningsmannen för överträdelse, innefattande olovligt innehav av alkohol dömas till böter (86 § 3 mom.).

Gör någon till yrke eller vana att bedriva eller finansiera i 81–86 §§ avsedd brottslig verksamhet dömes till fängelse i minst sex månader (87 §).

Den som på något annat sätt än vad som ovan i 9 kap. alkohollagen bryter mot denna lag eller med stöd av den utfärdade stadganden, skall för alkoholförseelse dömas till böter (93 §).

Den ekonomiska nyttan av brott, som avses i denna lag, dömes förbruten på sätt i strafflagen är stadgat (94 §).

4. Beviljande av serveringstillstånd

Serveringstillstånd kan beviljas åt en naturlig eller juridisk person.

Serveringstillstånd kan beviljas tillsvidare, för viss tid eller tillfälligt.

Ett serveringstillstånd är bundet till näringsidkaren och till serveringsstället. En näringsidkare som beviljats serveringstillstånd för ett visst ställe kan inte inleda servering av alkoholdrycker i en ny lokal innan han beviljats serveringstillstånd för det nya stället. Om en tillståndshavare överlåter serveringsstället åt en annan näringsidkare får den nya näringsidkaren inte servera alkoholdrycker på stället innan tillståndsmyndigheten på ansökan har beviljat honom ett serveringstillstånd. Om en tillståndshavare vill flytta sin verksamhet till ett nytt ställe måste han ansöka om ett nytt serveringstillstånd.

4.1 Serveringstillstånd för viss tid

Serveringstillstånd kan beviljas för viss tid för högst ett år.

Serveringstillstånd kan beviljas för viss tid om det finns särskilda skäl att kontrollera att sökanden har de förutsättningar som behövs för serveringsverksamheten. En grund för att ett tillstånd beviljas för viss tid kan vara tillståndshavarens skatteskuld och att han avkortar den enligt betalningsprogrammet. Ett tillstånd för viss tid kan vara motiverat för att följa tillståndshavarens tillförlitlighet. En sådan orsak kan vara att tillståndshavaren tidigare gjort sig skyldig till brott eller att det finns skäl att tro att han har problem med sitt eget alkoholbruk.

Om det på samma ställe tidigare har utövats serveringsverksamhet som har förorsakat störning och olägenhet för omgivningen och den allmänna ordningen kan serveringstillståndet beviljas för viss tid för att följa upp verksamheten.

Ett tillstånd för viss tid kan komma i fråga om restaurangens verksamhet är av temporär natur. Så kan vara fallet t.ex. om serveringsstället är uthyrt åt näringsidkaren för viss tid.

4.2 Tillfälligt serveringstillstånd

Ett tillfälligt serveringstillstånd kan beviljas för en tillställning, vars varaktighet noggrant fastställts på förhand. Tillstånd för tillställningar och evenemang kan beviljas för högst en månad.

Kraven på bl.a. sökanden, ansvariga föreståndaren och dennes ställföreträdare samt serveringsställets läge är de samma som för beviljande av såväl tillfälliga som tillsvidare gällande tillstånd.

Då ansökan behandlas bedöms tillställningens karaktär, platsens ändamålsenlighet och serveringsarrangemangen. Tillstånd kan enligt alkohollagens 21 d § förvägras eller begränsas då serveringstillstånd söks för idrotts-evenemang eller tillställning som är avsedd för hela familjen eller vars deltagare till stor del är barn och ungdomar. Då man beviljar tillfälliga tillstånd fäster man särskild uppmärksamhet vid evenemangets art och omfattning samt serveringsarrangemangen och sökandens förutsättningar att effektivt handha övervakningen av serveringen och ordningen under evenemanget. Ett tillfälligt serveringsställe skall avgränsas klart och entydigt. Serveringsområdet skall avgränsas och övervakningen ordnas så att en serverad alkoholdryck inte kan föras bort från serveringsområdet. En plan om serveringsområdets avgränsning och om personalen skall i anslutning till ansökan presenteras för tillståndsmyndigheten.

Tillståndsmyndigheten kan begränsa antalet kundplatser så att okontrollerbara situationer inte kan uppstå.

Den sökande måste påvisa att man ordnat med tillräckliga sanitetsutrymmen för det tillfälliga serveringsstället. Den sökande måste i regel ordna med egna sanitetsutrymmen, och publiktillställningens allmänna sanitetsutrymmen räknas inte den sökande till godo.

Alkoholdryckerna till ett tillfälligt serveringsställe skall alltid inköpas på det tillfälliga tillståndets nummer även ifall tillståndshavaren på samma ort skulle ha en restaurang med tillstånd i kraft tillsvidare.

Då verksamheten på det tillfälliga serveringsstället har avslutats skall en rapport som görs på blanketten för kvartalsrapport över förplägnadsförsäljningen skickas till länsstyrelsen senast tio dagar efter tillställningen. De alkoholdrycker som efter tillställningen blivit kvar i lager kan flyttas till ett annat serveringsställe eller returneras till partiförsäljaren (se avsnitt 1.4).

4.3 Ansökan om serveringstillstånd

Innan serveringen inleds måste restaurangen söka och få ett serveringstillstånd för den lokal eller det ställe där serveringsverksamhet skall idkas.

Serveringstillstånd beviljas på skriftlig ansökan av länsstyrelsen för orten där restaurangen är belägen. Tillstånd för servering i färdmedel beviljas av länsstyrelsen i det län där den som söker om tillstånd har sin hemort, eller om sökanden inte har sin hemort i Finland, av länsstyrelsen i Södra Finlands län (AF 20 §).

Det är skäl att lämna in ansökan i god tid före restaurangens öppnande eller ett ägarbyte, då servering utan tillstånd eller på tillstånd som beviljats den föregående ägaren är lagstridigt. Restaurangen bör i regel vara färdig och de anmälda ändringarna gjorda innan tillståndsmyndigheten kan besluta om godkännande av serveringsstället. Tillståndet beviljas först då sökanden och serveringsstället har konstaterats fylla förutsättningarna för beviljandet av tillstånd.

Ansökningen om tillstånd görs på särskild blankett som fås från länsstyrelsen (www.laaninhallitus.fi). Ur blanketterna framgår de dokument som skall fogas till ansökningen. Varje sökande skall i sin tillståndsansökan uppge FO-nummer. Den ifyllda blanketten jämte bilagor returneras till tillståndsmyndigheten, som inbegär utlåtande i ärendet bl.a. av polisen.

I ansökan skall nämnas:

- 1) sökandens namn, företags- och organisationsnummer eller personbeteckning eller födelsedatum samt kontaktinformation,
- 2) namnen på de personer som hör till den juridiska personens förvaltningsorgan, verkställande direktören, bolagsmännen i ett öppet bolag och de ansvariga bolagsmännen i ett kommanditbolag samt kontaktinformation och personbeteckningar eller födelsedatum,
- 3) namnen på den person som föreslås bli ansvarig föreståndare och dennes ställföreträdare samt deras personbeteckningar eller födelsedatum och kontaktinformation, samt
- 4) serveringsställets serveringstider, läge och kontaktinformation.

Till ansökan skall fogas

- 1) bolagsordningen, bolagsavtalet eller stadgarna för den juridiska personen samt senast fastställda resultaträkning och balansräkning,
- 2) samtycke av den ansvarige föreståndaren och dennes ställföreträdare till uppgiften samt handlingar som påvisar deras yrkesskicklighet,
- 3) en plan angående personalens storlek och uppgifter,
- 4) en plan angående avgränsning av serveringsområdet jämte ritningar, samt

- 5) andra utredningar om sökandens ekonomiska situation, organisation, personal, ansvariga föreståndare, antalet kundplatser samt serveringsstället och serveringsområdet som gäller förutsättningarna för beviljande av tillstånd och som tillståndsmyndigheten anser vara nödvändiga.

Tillståndsmyndigheten kan vid behov kräva tilläggsutredningar angående förutsättningar för beviljande av tillstånd, begränsning av tillståndet eller ställande av villkor som är nödvändiga med tanke på övervakningen och upprätthållandet av allmän ordning (AF 21 § 1 mom.).

4.4 Under bildning varande bolag och övriga samfund

Under bildning varande aktiebolag, andelslag eller förening kan inte beviljas serveringstillstånd, då de juridiskt sett är handlingsdugliga först då registrering har skett. Ifall att tillstånd i dylika fall söks och erhålls i en privatpersons namn, skall tillståndsärendet ges till tillståndsmyndigheternas behandling ifall affärsverksamhet idkas i ett samfunds regi. Ett grundat öppet bolag eller ett kommanditbolag kan ansöka om tillstånd i eget namn efter det att grundansökan för bolaget har inlämnats till registermyndigheten.

4.5 Serveringstillstånd för högst 4,7 procentiga genom jäsnings framställda alkoholdrycker

Tillståndet berättigar till servering av mellanöl, cider, genom jäsnings framställda long drinkar och lättviner som innehåller högst 4,7 volymprocent alkohol. Det är inte tillåtet att servera färdigt blandade svaga alkoholdrycker, om man i framställningen har använt andra än genom jäsnings framställda högst 4,7 procentiga alkoholdrycker.

4.6 Serveringstillstånd för alkoholdrycker över 4,7 volymprocent

Serveringstillstånd som gäller samtliga alkoholdrycker, s.k. A-rättigheter, berättigar till att servera alla slag av svaga och starka alkoholdrycker

Tillstånd kan beviljas också för att servera svaga alkoholdrycker, s.k. B-rättigheter, vilket berättigar att servera endast alkoholdrycker som innehåller högst 22 volymprocent alkohol.

4.7 Grunder för beviljandet av tillstånd

Alkohollagen uppställer för serveringstillståndets beviljande följande kriterier, som även gäller för ägarbyten (AL 21 a-d §):

- tillståndshavaren skall ha de ekonomiska och yrkesmässiga förutsättningar och besitta den tillförlitlighet som verksamheten kräver;
- serveringsstället skall vara lämpligt för restaurangbruk. Serveringsstället och dess utrymmen skall uppfylla de krav som lagstiftningen ställer för restaurangverksamhet.

Bestämmelser om godkännande av serveringsställets lokaler och användning av dem finns särskilt i livsmedelslagen och i lagstiftningen om byggande och brand- och räddningsväsende. Utövare av förplägnadsverksamhet skall innan verksamheten inleds eller betydande ändringar i verksamheten sker ansöka hos den kommunala myndigheten för livsmedelstillsyn att livsmedelslokalen skall godkännas. Tillsynsmyndigheten fattar beslut om godkännande av en livsmedelslokal (Livsmedelslagen 14 och 15 §).

Sökanden skall till sin ansökan foga utredning om godkännandet av livsmedelslokalen.

- serveringsstället skall uteslutande vara i sökandens faktiska besittning och kunna övervakas av myndigheterna;

Bestämmelsen om sökandens uteslutande och faktiska besittning innebär att inga andra än tillståndshavaren själv kan för egen räkning utöva verksamhet på serveringsstället. Verksamheten kan inte delas t.ex. så att innehavaren av serveringstillståndet säljer alkoholdryckerna och en annan företagare säljer maten. Förbudet mot sådana arrangemang klargör övervakningen och ansvaret för verksamheten. Detta hindrar ändå inte att tillståndshavaren köper in färdig mat eller matlagningstjänster av en annan företagare, förutsatt att maten säljs på serveringsstället i tillståndshavarens regi och ingår i tillståndshavarens försäljning.

- På serveringsstället skall finnas en så stor personal som med beaktande av verksamhetens omfattning och art behövs för att övervakningen skall vara effektiv och ordningen upprätthållas effektivt;

Tillståndsmyndigheten kan påverka personalens storlek i sådana fall då myndigheten med beaktande av verksamhetens omfattning och art samt kraven på effektiv övervakning bedömer att en effektiv övervakning och upprätthållande av ordning inte kan åstadkommas med de personalarrangemang som sökanden uppgett. Personalens tillräcklighet kan bedömas också i samband med utredning av överträdelser. Tillståndsmyndigheten kan med stöd av alkohollagens 22 § t.ex. foga serveringstillståndet ett villkor om att ordningsvakt skall utses om personalen konstaterats vara otillräcklig.

- Serveringstillstånd kan förvägras eller tillståndet kan begränsas ifall
- serveringstillstånd söks för ett ställe i anslutning till eller i omedelbar närhet av lokaler som huvudsakligen är avsedda för

eller används av barn eller ungdomar eller för ett ställe där det bedrivs näringsverksamhet vars huvudsakliga målgrupp är barn och ungdomar,

- serveringstillstånd söks för lunchservering som en arbetsgivare ordnar för sina arbetstagare,
- serveringstillstånd söks för ett idrottsevenemang eller för en tillställning som är avsedd för hela familjen eller vars deltagare till stor del är barn och ungdomar, eller om
- serveringsstället är beläget så att tillståndsmyndigheten utifrån erhållna utredningar och utlåtanden har anledning att misstänka att serveringsverksamheten stör eller har andra negativa konsekvenser för boendemiljön, allmän ordning och säkerhet eller för samhällets service och funktioner.

Tillståndsmyndigheten övervakar iakttagandet av bestämmelserna också under den tid tillstånden är i kraft. Bestämmelserna om beviljande av tillstånd berör således också tidigare beviljade tillstånd, vid behov kan man ingripa i dessa med stöd av alkohollagens 22 § 1 mom.

4.8 Krav på verksamhetsområde

Sökandens verksamhetsområde skall i bolagsordningen eller bolagsavtalet eller i någon annan motsvarande handling anges vara drivande av restaurangrörelse (SHMb 162/98, 3 §).

4.9 Krav som gäller sökanden

Serveringstillstånd beviljas en myndig sökande som inte har försatts i konkurs och vars handlingsbehörighet inte har begränsats och som har den tillförlitlighet som krävs för servering av alkoholdrycker. Sökanden skall dessutom ha behövliga ekonomiska och yrkesmässiga förutsättningar.

Tillförlitlighet och ekonomiska förutsättningar saknas, om

- 1) sökanden missbrukar rusmedel,
- 2) sökanden enligt utmätning eller annan utredning är oförmögen att svara för sina skulder,
- 3) sökanden under de senaste fem åren vid utövandet av sitt yrke eller annars har gjort sig skyldig till ett brott på vilket kan följa fängelse,
- 4) serveringstillstånd under de fem senaste åren permanent har återkallats hos sökanden eller en sammanslutning där sökanden har utövat bestämmande inflytande,
- 5) sökanden upprepade gånger eller i betydande grad har försummat att betala skatter eller andra offentliga avgifter, eller
- 6) sökanden har utövat bestämmande inflytande i en sammanslutning som under de fem senaste åren försatts i konkurs eller vars konkurs under nämnda tid har förfallit på grund av brist på medel, och sökandens ovannämnda eller därmed direkt jämförbara tidigare verksamhet visar att sökanden är uppenbart olämplig att utöva serveringsverksamhet.

Yrkesmässiga förutsättningar saknas hos en sökande som inte för serveringsstället anmält en ansvarig föreståndare och ställföreträdare för denne vilka uppfyller de krav som enligt 21 b § ställs på dem (se avsnitt 1.8).

Vad som ovan sägs om en sökande, gäller även den som på grundval av äganderätt, avtal eller andra arrangemang utövar bestämmande inflytande för sökandens räkning (AL 21 a §).

Tillståndsmyndigheten kan vid behov kräva tilläggsutredningar angående förutsättningar för beviljande av tillstånd, begränsning av tillståndet eller ställande av villkor som är nödvändiga med tanke på övervakningen

och upprätthållandet av allmän ordning (AF 21 § 2 mom.).

4.10 Återtagande av ansökan

Om en ansökan som skickats till länsstyrelsen återtogs innan ärendet är slutbehandlat är behandlingsavgiften hälften av den avgift som annars skulle ha uppburits av sökanden (inrikesministeriets förordning 959/2005).

4.11 Ändringar i bolagets ägar- och förvaltningsförhållanden

Om det sker väsentliga förändringar i ägandeförhållandena hos ett bolag eller samfund som har beviljats serveringstillstånd, eller om bestämmanderätten i detsamma har väsentligen förändrats, skall om förändringarna anmälas inom två veckor till den myndighet som har beviljat serveringstillståndet (SHMb 162/98 6 § 3 mom.).

4.12 Namnändringar

Om tillståndshavarens namn eller affärsställets namn ändras, skall detta alltid meddelas tillståndsmyndigheterna till kännedom. Tillståndsmyndigheten inför ändringarna i tillståndsregistret, vars riktighet är av betydelse bl.a. för varuleveranser och för uppbörderna av tillsynsavgifter.

4.13 Ägarbyten och byte till ny affärslokal

Ett serveringstillstånd är bundet till näringsidkaren och till serveringsstället. En näringsidkare som beviljats serveringstillstånd för ett visst ställe kan inte inleda servering av alkohol drycker i en ny lokal innan han beviljats serveringstillstånd för det nya stället. Om en tillståndshavare överlåter serveringsstället åt en annan näringsidkare får den nya närings-

idkaren inte servera alkoholdrycker på stället innan tillståndsmyndigheten på ansökan har beviljat honom ett serveringstillstånd. Om en tillståndshavare vill flytta sin verksamhet till ett nytt ställe måste han ansöka om ett nytt serveringstillstånd.

4.14 Behandlingstider

Ansökan skall göras i god tid, då dess behandling inklusive utlåtanden som begärs av olika myndigheter tar tid.

I länsstyrelserna är den genomsnittliga behandlingstiden i tillståndsfrågor i allmänhet cirka en månad.

5. Tillstånds- och tillsynsavgifter

Tillståndsmyndigheten uppstår avgifter för de beslut den gör samt en årlig tillsynsavgift. Förfarandet baserar sig på en princip i lagen om grunderna för avgifter till staten, enligt vilken den som förorsakar arbetet betalar de därtill anslutna kostnaderna. Avgifterna kan utmätas utan dom eller beslut (L om grunderna för avgifter till staten 11 § 2 mom.). Betalningskyldig som anser att ett fel har begåtts i fastställandet av en avgift kan inom sex månader från det att avgiften påfördes yrka på rättelse hos den myndighet som har påfört avgiften. Ändring i ett beslut på ett rättelseyrkande får sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen.

Inrikesministeriet har genom förordning 959/2005 beslutat om länsstyrelsernas avgifts-

belagda prestationer. Social- och hälsovårdsministeriet har fastställt Produkttillsynscentralens avgifter genom förordning 1229/2004.

5.1 Tillståndsavgifter

Den nedsatta avgiften som nämns i tabellen uppstår då sökanden från tidigare har ett annat tillstånd som Produkttillsynscentralen eller länsstyrelsen har beviljat. Nedsättningen kan ändå vara högst så stor som den avgift som tidigare har uppburits.

Om en ansökan återtas innan ärendet är slutbehandlat är behandlingsavgiften hälften av den avgift som annars skulle ha uppburits av sökanden.

Länsstyrelsens beslutsavgifter är år 2006:

	Normal avgift	Nedsatt avgift
Serveringstillstånd	500 €	340 €
Tillfälligt serveringstillstånd	340 €	170 €
eller då serveringsområdet har över 200 kundplatser	500 €	340 €
Tillstånd till förlängd serveringstid	265 €	nedsätts ej
Tillstånd till ändring av serveringsområdet	170 €	nedsätts ej
Avgift för anmälan om ändring av serveringsområdet	70 €	nedsätts ej
Annat tillstånd som gäller servering	170 €	nedsätts ej
Av innehavare av tillstånd till förlängd serveringstid uppstår dessutom en skild restaurangvis årlig tillsynsavgift	120 €	nedsätts ej

Produkt tillsynscentralen uppbär för beslut som gäller servering följande avgifter:

	Normal avgift	Nedsatt avgift
Tillstånd till försäljning av alkoholdrycker i sjöfarkost i internationell trafik	380 €	190 €
Serveringstillstånd för restaurangvagn eller buss i internationell trafik	380 €	
Tillstånd till förlängd serveringstid i internationell trafik	190 €	
Annat tillstånd eller godkännande som gäller servering	95 €	

5.2 Tillsynsavgifter

Av innehavare till serveringstillstånd som beviljats tillsvidare uppbärs en årlig restaurangvis tillsynsavgift.

För de restauranger som serverar drycker som innehåller över 4,7 volymprocent alkohol (A- och B –tillstånd) bestäms tillsynsavgiften på basis av alkoholinköpen räknat i 100-procentig alkohol som gjorts under föregående kalenderårs beräknade eller uppskattade inköp under en ettårig beräkningsperiod. Under år 2006 är tillsynsavgifterna följande:

Alkoholinköp liter/år	Tillsynsavgift
0–100	90 €
101–2 000	170 €
2001–10 000	340 €
över 10 000	670€

Av en ny tillståndshavare uppbärs ingen tillsynsavgift under det första kalenderåret.

För de restauranger som serverar drycker som innehåller högst 4,7 volymprocent alkohol och som framställts enbart genom jäsnings bestäms tillsynsavgiften på basis av serveringen under föregående kalenderår eller de uppskattade inköpen under en ettårig beräkningsperiod. Under år 2006 är tillsynsavgifterna följande:

Inköp av alkoholdryck, liter/år	Tillsynsavgift
0–1 999	90 €
2 000–49 999	180 €
50 000–99 999	270 €
100 000 eller mera	360 €

Av en ny tillståndshavare uppbärs ingen tillsynsavgift under det första kalenderåret.

Avgifter för tillsyn av servering faktureras kalenderårsvis på förhand senast den 30 april varje år. Tillsynsavgift uppbärs inte för det år under vilket tillståndsinnehavarens verksamhet har upphört senast den 31 mars.

6. Kontaktuppgifter

Social- och hälsovårdens produkttillsynscentral (STTV)

tfn (09) 3967 270

www.sttv.fi

Telefax

Alkoholadministrativa avdelningen (09) 3967 2799

Produkttillsynsenheten (09) 3967 2798

Allmänna avdelningen (09) 3967 2797

Postadress: PB 210, 00531 Helsingfors

Besöksadress: Sparbankskajen 2 A

00530 Helsingfors

Länsstyrelserna

www.laaninhallitus.fi

Länsstyrelsen i Södra Finlands län:

Verksamhetsstället i Tavastehus

PB 150, Birger Jaarlin katu 15

13101 Tavastehus

tfn 020 516 121

fax 020 516 2098

Regionala serviceenheten i Helsingfors

PB 110, Bangårdsgatan 9

00521 Helsingfors

tfn 020 516 131

fax 020 516 3199

Regionala serviceenheten i Kouvola

PB 301, Salpausselänkatu 22

45101 Kouvola

tfn 020 516 141

fax 020 516 4045

Länsstyrelsen i Västra Finlands län:

Verksamhetsstället i Åbo

PB 22, Självständighetsplatsen 2

20801 Åbo

tfn 020 517 121

fax 020 517 2080

Servicebyrån i Björneborg

PB 129, Satakunnankatu 5

28101 Björneborg

tfn 020 517 151

fax 020 517 5004

Regionala serviceenheten i Jyväskylä

PB 41, Cygnaeuksenkatu 1

40101 Jyväskylä

tfn 020 517 141

fax 020 517 4242

Regionala serviceenheten i Tammerfors

PB 346, Uimalankatu 1

33101 Tammerfors

tfn 020 517 131

fax 020 517 3600

Regionala serviceenheten i Vasa

PB 200, Wolffskavägen 35

65101 Vasa

tfn 020 517 161

fax 020 517 6062

Länsstyrelsen i Östra Finlands län:

Verksamhetsstället i S:t Michel

PB 50, Maaherrankatu 16

50101 S:t Michel

tfn 020 516 161

fax 020 516 6055

Regionala serviceenheten i Kuopio
 PB 1741, Hallituskatu 12-14
 70101 Kuopio
 tfn 020 516 171
 fax 020 516 7181

Regionala serviceenheten i Joensuu
 PB 94, Torikatu 36
 80101 Joensuu
 tel. 020 516 181
 fax 020 516 8056

Länsstyrelsen i Uleåborgs län:

PB 293, Linnankatu 3
 90101 Uleåborg
 tfn 020 517 181
 fax 020 517 8244

Servicebyrån i Kajana
 Lönnrotinkatu 2 C
 87100 Kajana
 tfn (08) 628 182, (08) 6163 407
 fax (08) 6163 300

Länsstyrelsen i Lapplands län:

PB 8002, Valtakatu 2
 96101 Rovaniemi
 tfn 020 517 171
 fax 020 517 7730

Ålands landskapsregering

(serveringstillstånd)
 PB 60
 22101 Mariehamn
 tfn (018) 250 00
 fax (018) 191 55

Länsstyrelsen på Åland

(utminutering och reklam)
 PB 58
 22101 Mariehamn
 tfn (018) 635 298
 fax (018) 635 268

7. Bestämmelser

7.1 Lagstiftning

- Alkohollagen: 1-64 § (AL1143/94 och 764/02), 81-97 § och 104-105 § (459/68)
- Förordning om alkoholdrycker och sprit (AF1344/94, 1207/02 och 1140/04)
- Förordning om inkvarterings- och förplägnadsrörelser (727/91)
- Lag om inkvarterings- och förplägnadsverksamhet
- Livsmedelslag (23/06)
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om de yrkesmässiga förutsättningar som gäller ansvariga föreståndare för serveringsställen för alkoholdrycker samt dessas ställföreträdare (1371/02)
- Statsrådets förordning om förlängning av serveringstiden för alkoholdrycker (1208/02)
- Social- och hälsovårdsministeriets förordning om social- och hälsovårdens produkttillsynscentralers avgiftsbelagda prestationer (1229/04)
- Inrikesministeriets förordning om avgifterna för länsstyrelsens prestationer (959/05)

7.2 Social- och hälsovårdsministeriets beslut

- Social- och hälsovårdsministeriets beslut om reklam och andra säljfrämjande åtgärder för starka alkoholdrycker samt om givandet av produktinformation (SHMb 841/95)
- Social- och hälsovårdsministeriets beslut om beviljande av serveringstillstånd för alkoholdrycker och om serveringsverksamhet (SHMb 162/98)

7.3 Produkttillsynscentralens anvisningar

- Kommersiell import av alkoholdrycker för servering (anvisning 13.12.2005)
- Anvisningar om reklam för alkoholdrycker (2/02/99). Anvisningarna har kompletterats 20.10.2001 och kap. 2.7.1 har reviderats 27.10.2005

STTV Social- och hälsovårdens
produkt tillsynscentral

Sparbankskajen 2 A
PB 210

00531 Helsingfors

Tel. (09) 3967 270

Fax (09) 3967 2797

sttv@sttv.fi

www.sttv.fi